

'Faustus' relatie tot Erasmus'.

42) Stange, *Erasmus*; vgl. echter Tournoy-Thoen, 'Deux épîtres', die deze toeschrijving ontkracht en de geste van Andrelinus jegens Erasmus suggereert, zie ook: Andrelini, *Amores sive Livia*, ed. Tournoy-Thoen, 97-101; McConica, 'Erasmus and the "Julius"', 452; Erasmo da Rotterdam, *Papa Giulio*, 11.

43) Allen, I, 443-447, nr. 211, aan William Mountjoy (Venetië, september 1508) ll. 41-46 en n. bij 43, daar ook vermelding van Pace als Erasmus' gastheer in Ferrara (dec. 1508-jan. 1509), vgl. ook Allen IV, 553-554, nr. 1224, aan William Thale (Brugge, 13 augustus 1521), l. 5 en n. daarbij; vgl. Wegg, *Richard Pace*, 11-13; Smith, *Erasmus*, 111; Erasmo da Rotterdam, *Papa Giulio*, 24.

44) *Times Literary Supplement*: Patrick Collinson in het nummer van 26 december 1997 over Cathy Curtis.

45) Het is opmerkelijk dat Jean-Claude Margolin in zijn behartenswaardige verhandeling 'Érasme et la vérité' nauwelijks (zie p. 67) deze vraag opwerpt noch zijn werkelijkheidsperceptie tot punt van overweging maakt.

46) Allen I, 268-271, nr. 116, aan Johannes Sixtinus (Oxford, november 1499), Nederlandse vertaling: *Erasmus in den spiegel van zijn brieven*, 25-32 (zie bijlage); vgl. Huizinga, *Erasmus, Verzamelde Werken VI*, 32-33, 80; Érasme, *Silènes*, XLIX.

47) Het betreft het traktaat *De duplici martyrio*, Silvana Seidel Menchi, 'Un'opera misconosciuta di Erasmo? Il trattato pseudo-cipriano *De duplici martyrio*', *Revista Storica Italiana* 90.4 (1978) 709-743.

48) Érasme, *Silènes*, XLVI.

49) Pineau, 'Érasme est-il auteur du *Julius*?', 387, n. 1 doorlopend tot 388; vgl. 389 n. 2, doorlopend tot 391, 391: *Rien n'est donc plus complexe, ondoyant et divers que le génie érasmien*.

50) *Adagium* 2201, ASD II.5, 159-191 = Erasmo da Rotterdam, *Adagia*, ed. Seidel Menchi, 60-118; 312-329: tekst en annotatie; zie ook aldaar XLVIII-LXI: inleiding tot o.a. *Sileni Alcibiadis* (1515) en 61-119: Italiaanse vertaling; vgl. Mann Phillips, *Adages*, 269-296, ook in: Olin, 'Erasmus' *Sileni Alcibiadis*', 71-89; Mann Phillips, *Erasmus on his times*, 77-97; Érasme, *Silènes*; vgl. Benz, 'Christus' 14-22; Kinney, 'Erasmus' *Adagia*', 184-192.

51) Zie bv. Érasme, *Éloge de la folie*, comm. Maurice Rat, 142-143; vgl. Kinney, 'Erasmus' *Adagia*', 185 n. 35.

52) 2 Cor. 11:3-15, vgl. O'Rourke Boyle, *Rhetoric and Reform*, 134-135 (de in het *Adagium* geciteerde passage: 2 Cor. 11:23-29, ASD II.5, 180, ll. 402-410).

53) *Sileni Alcibiadis*, per Des. Erasmum Roterodamum, cum scholiis Ioannis Frobenii [in werkelijkheid: van Beatus Rhenanus] pro graecarum vocum & quorundam locorum apertiori intelligentia ad calcem adiectis, Basileae apud Io. Frobenium mense aprili an. MDXVII (1-13: *adagium*-tekst; 14-18: *scholia*); vgl. Horowitz-Hartfelder, *Briefwechsel*, 92-94, nr. 64, aan Erasmus (Basel, 24 april 1517), 92: *Timent ne Proverbiis haec editio sit nocitu-*